

# Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/36530,Obchody-40-lecia-Komitetu-Obrony-Robotnikow-Warszawa-23-wrzesnia-2016.html>  
28.04.2024, 18:18

## Obchody 40-lecia Komitetu Obrony Robotników - Warszawa, 23 września 2016





TAJNE SPEC ZNAPZ  
Eqr. 19  
30/11/80

Karel Budzisz - uczestnik głódzki w Podkowie Leśnej, ul. SRS we Włocławku

Halina Spaworka - odwiedza uczestników głódzki - nymp KSS

Renata Okolińska - uczestnik głódzki - ul. SRS

Marek Wille - uczestnik głódzki - ul. KSS

Marek Buda - uczestnik głódzki - nymp SRS

Wykonanie niniejszego zadania możliwe jest przy skontaktowaniu dużych próbek osobności z uwagi na możliwość dezinformacji osobowego źródła informacji.

6. Kowalski Janusz  
7. Ks.  
8. Kowalski Józef  
9. Kowalski Józef  
10. Dr. H. Kowalski  
11. Kowalski  
12. Kowalski

NACZELNIK WYDZIAŁU III  
K. W. A. O. we Włocławku

48 z 52



TAJNE SPEC ZNAPZ  
Eqr. 19  
30/11/80

Karel Budzisz - uczestnik głódzki w Podkowie Leśnej, ul. SRS we Włocławku

Halina Spaworka - odwiedza uczestników głódzki - nymp KSS

Renata Okolińska - uczestnik głódzki - ul. SRS

Marek Wille - uczestnik głódzki - ul. KSS

Marek Buda - uczestnik głódzki - nymp SRS

Wykonanie niniejszego zadania możliwe jest przy skontaktowaniu dużych próbek osobności z uwagi na możliwość dezinformacji osobowego źródła informacji.

6. Kowalski Janusz  
7. Ks.  
8. Kowalski Józef  
9. Kowalski Józef  
10. Dr. H. Kowalski  
11. Kowalski  
12. Kowalski

NACZELNIK WYDZIAŁU III  
K. W. A. O. we Włocławku

48 z 52

IPN BU 0 2041405

Załącznik Nr 2

Oświadczenie o przekształceniu KOR-u.

"Komitet Obrony Robotników powstał 23 września 1976 roku celem niesienia pomocy prawnej, finansowej i lekarskiej represjonowanym po czerwcowych strajkach i demonstracjach. KOR domagał się doprowadzenia do amnestii i uwolnienia oskarżonych za udział w demonstracjach, przywrócenia im ciągłości pracy i wszelkich innych utraconych uprawnień zawodowych i społecznych, ujawnienia pełnych rozmiarów zastosowanych represji i wszystkich innych okoliczności związanych z wydarzeniem robotniczym 25 czerwca 1976 r., ujawnienia i ukarania osób winnych naruszenia prawa, torturowania itp., powołania przez Sejm PRL specjalnej komisji parlamentarnej do bezstronnego zbadania tych budzących niepokój społeczny problemów. Po spełnieniu tych postulatów KOR utracił swoje dalsze istnienie. Wszyscy aresztowani bezstronnie wydano 25.VI.76 r. z uwolnieniem. Władze wyznaczonych ponownie zatrudniono, jednak poza nielicznymi przypadkami na znacznie gorzych warunkach bez zachowania ciągłości zatrudnienia. Nie został spełniony postulat oficjalnego ujawnienia zakresu represji osób odpowiedzialnych za torturowanie, bicie i inne łamanie praworządności. Sejm PRL pozostał głuchy na głosy opinii publicznej domagające się powołania specjalnej komisji parlamentarnej do bezstronnego zbadania wszystkich okoliczności związanych z czerwcowymi zajęciami.

Głównym celem KOR-u było niesienie pomocy prawnej, finansowej i lekarskiej ofiarom represji czerwcowych. Akcja ta została w znacznej części zakończona aczkolwiek w pewnej liczbie przypadków pomoc jest nadal konieczna.

Równocześnie jednak w toku działania KOR-u zgłosiło się do niego wiele osób represjonowanych z przyczyn politycznych, szukających pomocy w walce o swoje prawa, aczkolwiek represje nie miały związku z wydarzeniami 25.VI.76 r. Naunioło się wiele problemów związanych z niepraworządnym działaniem służby bezpieczeństwa, MO, wymiaru sprawiedliwości, więziennictwa i administracji. Komitet nie mógł się uchylać od podjęcia tych ważnych społecznie zadań. Znalazło to wyraz m.in. w powołaniu biura interwencyjnego i zapowiedzi utworzenia funduszu samoobrony społecznej. W tej sytuacji my niżej podpisani uznaliśmy za konieczne rozszerzenie zadań i działalności komitetu i postanowiliśmy przekształcić KOR w Komitet Samoobrony Społecznej.

Komitet Samoobrony Społecznej KOR domagać się będzie spełnienia niezrealizowanych do chwili obecnej postulatów Komitetu Obrony Robotników

56 z 212

IPN BU 0 2041405

2

1/ udzielać pomocy tym spośród ofiar czerwcowych represji, którzy pomocy tej potrzebują.

Zadaniem Komitetu Samoobrony Społecznej KOR będzie:

- 1/ Walka z represjami stosowanymi z powodów politycznych, światopoglądowych, wyznaniowych, rasowych i udzielanie pomocy ludziom z tych powodów prześladowanym.
- 2/ Walka z łamaniem praworządności i pomoc pokrzywdzonym.
- 3/ Walka o instytucjonalne zabezpieczenie praw i wolności obywatelskich.
- 4/ Popieranie i obrona wszelkich inicjatyw społecznych zmierzających do realizacji praw człowieka i obywatela.

Roczna działalność KOR-u udokumentowała tragiczny stan praworządności w Polsce. Odnosi się to przede wszystkim do trudicy władzy przez organa ścisłego, więziennictwa a także sądy i kolegia. Będziemy kontynuować nasze działania, ponieważ jesteśmy przekonani, że najskuteczniejszą bronią w obliczu przemocy rządzących jest czynna solidarność obywateli. Główne bowiem źródło samowoli władzy tkwi w bezbronności społeczeństwa pozbawionego instytucji niezależnych od państwa i broniących prawa jednostki i grup zgodnie z ich interesem."

57 z 212



Oświadczenie o przekształceniu KOR-u.

"Komitet Obrony Robotników powstał 23 września 1976 roku celem niesienia pomocy prawnej, finansowej i lekarskiej represjonowanym po czerwcowych strajkach i demonstracjach. KOR domagał się bezwarunkowego amnestionowania skazanych za udział w demonstracjach, przywrócenia do pracy zgodnie z kwalifikacjami wszystkich wyrzuconych z przywróceniem im ciągłości pracy i wszelkich innych uciążliwych uprawnień zawodowych i społecznych, ujawnienia pełnych rozmiarów zastosowanych represji i wszystkich innych okoliczności związanych z protestem robotniczym 25 czerwca 1976 r., ujawnienia i ukarania osób winnych naruszenia prawa, torturowania itp., powołania przez Sejm PRL specjalnej komisji poselskiej do bezstronnego zbadania tych budzących niepokój społeczny problemów. Po spełnieniu tych postulatów KOR utracił rację dalszego istnienia. Wszyscy aresztowani uczestnicy wydarzeń 25.VI.76 r. znajdują się na wolności. Większość wyrzuczonych ponownie zatrudniono, jednak poza nielicznymi przypadkami na znacznie gorzszych warunkach bez zachowania ciągłości zatrudnienia. Nie został spełniony postulat odcjonalnego ujawnienia zakresu odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za torturowanie, bicie i inne łamante praworządności. Sejm PRL pozostał głuchy na głosy opinii publicznej domagające się powołania specjalnej komisji poselskiej do bezstronnego zbadania wszystkich okoliczności związanych z czerwcowymi zajęciami.

Głównym celem KOR-u było niesienie pomocy prawnej, finansowej i lekarskiej ofiarom represji czerwcowych. Akcja ta została w znacznej części zakończona aczkolwiek w pewnej liczbie przypadków pomoc jest nadal konieczna.

Równocześnie jednak w toku działania KOR-u zgłosiło się do niego wiele osób represjonowanych z przyczyn politycznych, szukających pomocy w walce o swoje prawa, aczkolwiek represje nie miały związku z wydarzeniami 25.VI.76 r. Nasunęło się wiele problemów związanych z niepraworządnością działania służby bezpieczeństwa, MO, wymiaru sprawiedliwości, wydziałami i administracją. Komitet nie mógł się uchylić od podjęcia tych ważnych społecznie zadań. Znalazło to wyraz m.in. w powołaniu biura interwencyjnego i zapowiedzi utworzenia funduszu samoobrony społecznej. W tej sytuacji my niżej podpisani uznaliśmy za konieczne rozszerzenie zadań i działalności komitetu i postanowiliśmy przekształcić KOR w Komitet Samoobrony Społecznej.

Komitet Samoobrony Społecznej KOR domagać się będzie spełnienia niezrealizowanych do chwili obecnej postulatów Komitetu Obrony Robotników

i udzielać pomocy tym spośród ofiar czerwcowych represji, którzy pomocy tej potrzebują.

Zadaniem Komitetu Samoobrony Społecznej KOR będzie:

- 1/ Walka z represjami stosowanymi z powodów politycznych, światopoglądowych, wyznaniowych, rasowych i udzielanie pomocy ludziom z tych powodów przesładowanym.
- 2/ Walka z łamaniem praworządności i pomoc pokrzywdzonym.
- 3/ Walka o instytucjonalne zabezpieczenie praw i wolności obywatelskich.
- 4/ Popieranie i obrona wszelkich inicjatyw społecznych skierowanych do realizacji praw człowieka i obywatela.

Roczna działalność KOR-u udokumentowała tragiczny stan praworządności w Polsce. Odnosi się to przede wszystkim do sądy i Kolegia. Będziemy kontynuować nasze działania, ponieważ jesteśmy przekonani, że najsukcesywniejszą bronią w obliczu przemocy rządzących jest czynna solidarność obywateli. Główne bowiem źródło samowładzcy tkwi w bezbronności społeczeństwa pozbawionego instytucji niezależnych od państwa i broniących prawa jednostki i grup zgodnie z ich interesem."

Polska Agencja Prasowa

Egz.Br..... 36

INFORMACJE Z ZAGRANICZY - z dnia 22.VI.1977 r. KARTKA 1

Re: meldunek Nowe petycje w sprawie uwolnienia 9 członków i sympatyków KOR-u

WARSZAWA, BONN, AP, AFP, UPI, REUTER.

/db/ Agencja AP i AFP poinformowały w poniedziałek o trzech nowych petycjach skierowanych do władz domagających się uwolnienia 9 intelektualistów, będących członkami lub zwolennikami KOR-u.

Agencja UPI powiadomiła również w poniedziałek o jednej tylko petycji podpisanej przez 425 studentów, naukowców, aktorów i profesorów. UPI pisze, że petycja została przedłożona Edwardowi Szejnowi, ministrowi kulturalnemu i prokuratorowi generalnemu Lucjanowi Czubalskiemu. REUTER wymienia wśród adresatów również marszałka Sejmu i kardynała Wyszyńskiego. Agencja ta sygnalizuje, że informacje na temat tej petycji przekazała korespondentom zagranicznymi rzeczaliska KOR-u, Halina Mikołajska. Mówiła ona również o petycji podpisanej przez 119 katolików w tej samej sprawie. UPI precyzuje, że 50 proc. osób, które podpisały petycje to mieszkańcy Warszawy.

AP i UPI informują także, że trzech studentów politechniki opalskiej zakończyło po 48 godzinach strajk głodowy, będący również formą protestu przeciwko uwięzieniu 9 intelektualistów. AP pisze, że zakończyli oni głodówkę, aby "uniknąć wymuszenia na nich tej decyzji przez władze".

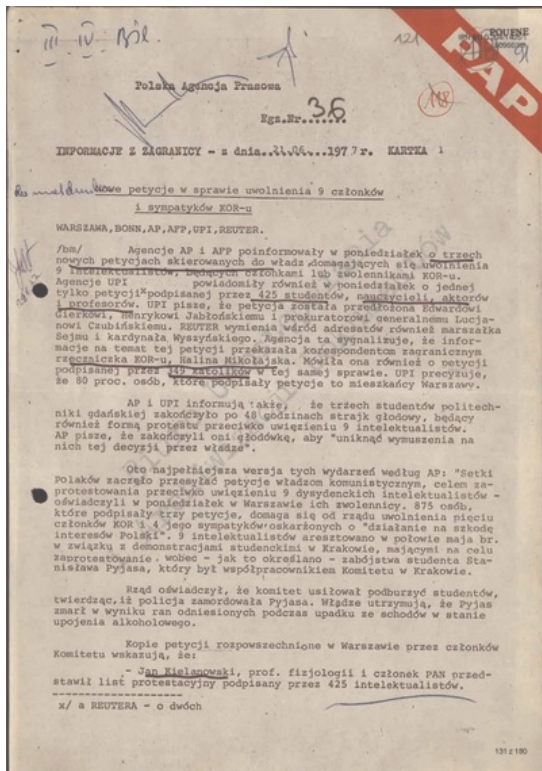
Oto najpełniejsza wersja tych wydarzeń według AP: "Setki Polaków zaczęło przewijać petycje władzom komunistycznym, celem zaprotestowania przeciwko uwięzieniu 9 dyndendkich intelektualistów - oświadczyli w poniedziałek w Warszawie ich zwolennicy. 875 osób, które podpisały trzy petycje, domaga się od rządu uwolnienia pięciu członków KOR i 4 jego sympatyków oskarżonych o "działanie na szkodę interesów Polski". 9 intelektualistów aresztowano w połowie maja br. w związku z demonstracjami studenckimi w Krakowie, mającymi na celu zaprotestowanie wobec - jak to określano - zabójstwa studenta Stanisława Pyjasa, który był współpracownikiem Komitetu w Krakowie.

Rząd oświadczył, że komitet usiłował podburzać studentów, twierdząc, iż policja zamordowała Pyjasa. Władze utrzymują, że Pyjas zmarł w wyniku ran odniesionych podczas upadku ze schodów w stanie upojenia alkoholowego.

Kopie petycji rozpowszechnione w Warszawie przez członków Komitetu wskazują, że:

- Jan Kielanowski, prof. fizjologii i członek PAN przedstawił list protestacyjny podpisany przez 425 intelektualistów.

x/ a REUTERA - o dwóch



23 września mija 40. rocznica utworzenia Komitetu Obrony Robotników. W 1976 roku grupa inteligentów stanęła w obronie prześladowanych przez władze PRL robotników, oferując im pomoc prawną i materialną. Napisała też "Apel do społeczeństwa i władz PRL" - upominając się o represjonowanych po podwyżkach cen z czerwca 1976 roku.

Sygnatariuszami apelu było 14 osób: Jerzy Andrzejewski, Stanisław Barańczak, Ludwik Cohn, Jacek Kuroń, Edward Lipiński, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz, Piotr Naimski, Antoni Pajdak, Józef Rybicki, Aniela Steinsbergowa, Adam Szczypiorski, ks. Jan Zieja, Wojciech Ziemiński.

Wkrótce dołączyli m.in. Halina Mikołajska, Mirosław Chojecki, Bogdan Borusewicz.

### **Apel KOR: Pomóżmy prześladowanym!**

Członkowie KOR pisali: "Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. W Ursusie, Radomiu i innych miastach bito, kopano i masowo aresztowano demonstrantów. Najszerzy zasięg miało wyrzucanie z pracy, co obok aresztowań szczególnie uderzyło w rodziny represjonowanych.

Stosowanie represji z reguły związane było z łamaniem prawa przez organa władzy. Sądy wydawały orzeczenia bez materiału dowodowego, z pracy wyrzucano naruszając przepisy k.p. Nie cofnięto się przed wymuszaniem przemocą zeznań(...). Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych, których rola jest żałosna. Pomocy odmawiają też agendy opieki

społecznej. W tej sytuacji rolę tę musi wziąć na siebie społeczeństwo, w interesie którego wystąpili prześladowani. Społeczeństwo bowiem nie ma innych metod obrony przed bezprawiem jak solidarność i wzajemna pomoc.

Dlatego niżej podpisani zawiązują Komitet Obrony Robotników w celu zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy. Niezbędna jest pomoc prawna, finansowa i lekarska. Nie mniej istotna jest pełna informacja o prześladowaniach. Jesteśmy przekonani, że jedynie publiczne ujawnianie poczynań władzy może być skuteczną obroną. Dlatego m.in. prosimy wszystkich, którzy podlegali prześladowaniom lub wiedzą o nich, o przekazywanie członkom Komitetu wiadomości na ten temat(...). Komitet domaga się amnestii dla skazanych i aresztowanych i przywrócenia wszystkim represjonowanym pracy – solidaryzując się w tych żądaniach z uchwałą Konferencji Episkopatu z dnia 9 września. Komitet wzywa społeczeństwo do poparcia tych żądań. Jesteśmy jak najgłębiej przekonani, iż powołując Komitet Obrony Robotników do życia oraz działania - spełniamy obowiązek ludzki i patriotyczny, służąc dobrej sprawie Ojczyzny. Narodu, Człowieka".

### **Efekty pomocy robotnikom**

Dr Cecylia Kuta z krakowskiego IPN w przygotowanej na rocznicę utworzenia KOR przez Instytut broszurze cytuje wspomnienia Jana Lityńskiego: "Antek (Macierewicz) miał wtedy taką koncepcję ogromnego uderzenia, jeżdżenia z ludźmi po obozach studenckich, zbierania pieniędzy, chodziło mu o rozpoczęcie ogromnej akcji. Myśmy z Jackiem (Kuroniem) uważali, że na akcję jest za wcześnie, że trzeba rozpocząć dopiero we wrześniu".

Pomoc dla poszkodowanych w Radomiu jednak ruszyła. Jej organizatorem przez pierwsze dwa tygodnie był Mirosław Chojecki. Oprócz niego do Radomia jeździli później m.in. Zofia i Zbiogniew Romaszewscy, Bogdan Zawada, Jan Krzysztof Kelus, Grzegorz Boguta. Antoni Macierewicz organizował grupy obserwatorów jeżdżących na procesy radomskie.

Ponadto KOR był inspiratorem drugiego obiegu wydawniczego, a jednym z rezultatów było podziemne czasopismo "Robotnik". KOR i później KSS KOR organizował akcje protestacyjne przeciwko represjom, nawiązał też współpracę z opozycją w Czechosłowacji (Karta 77). Członkowie i współpracownicy Komitetu byli inwigilowani przez SB m.in. w ramach sprawy o kryptonimie 'Gracze', zwalniani z pracy, aresztowani, skazywani przez kolegią ds. wykroczeń.

Komitet Obrony Robotników stał się jednak intelektualną i organizacyjną podstawą dla Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność", pierwszego za "żelazną kurtyną" niezależnego związku zawodowego.

### **Obchody rocznicy**

Choć środowisko KOR podzieliło się – doszło do konfliktu między grupą związaną z

Macierewiczem i Naimskim, reprezentującą opcję niepodległościową, a zwolennikami Kuronia i Michnika, ich dokonania i odwagę warto czcić także dziś.

Do Pałacu Prezydenckiego zaproszono w piątek w związku z uroczystymi obchodami rocznicy powstania Komitetu kilkaset osób. IPN przygotował na tę okazję specjalną wystawę, prezentującą archiwalne fotografie i dokumenty dotyczące działalności Komitetu.

Część dawnych KOR-owców, w tym Adam Michnik, odmówiła udziału w tym spotkaniu, publikując swe oświadczenie na łamach "Gazety Wyborczej".

Najważniejszym sukcesem Komitetu Obrony Robotników było przełamanie społecznej apatii i lęku przed komunistyczną dyktaturą - głosi przyjęta w piątek przez Sejm uchwała. Stwierdzono w niej, że KOR stanowi "piękną kartę historii polskich dążeń do niepodległości i wyzwolenia".

W Teatrze Polskim w Warszawie także zaplanowano w piątek obchody rocznicy KOR. Minister obrony Antoni Macierewicz będzie uczestniczył w koncercie i wręczy medale z okazji 40-lecia Czerwca' 76.

O wadze wystąpienia członków KOR opowiadają Zofia Romaszewska, która współtworzyła Biuro Interwencji Komitetu oraz prof. Jerzy Eisler z Instytutu Pamięci Narodowej. Zachęcamy do obejrzenia i wysłuchania ich wywiadów dla PAP!

<http://dzieje.pl/wideo/zofia-romaszewska-kor-laczyla-niezgoda-na-niesprawiedliwosc>

oraz

<http://dzieje.pl/aktualnosci/prof-eisler-jawna-dzialalnosc-kor-byla-wyzwaniem-rzuconym-komunistom>